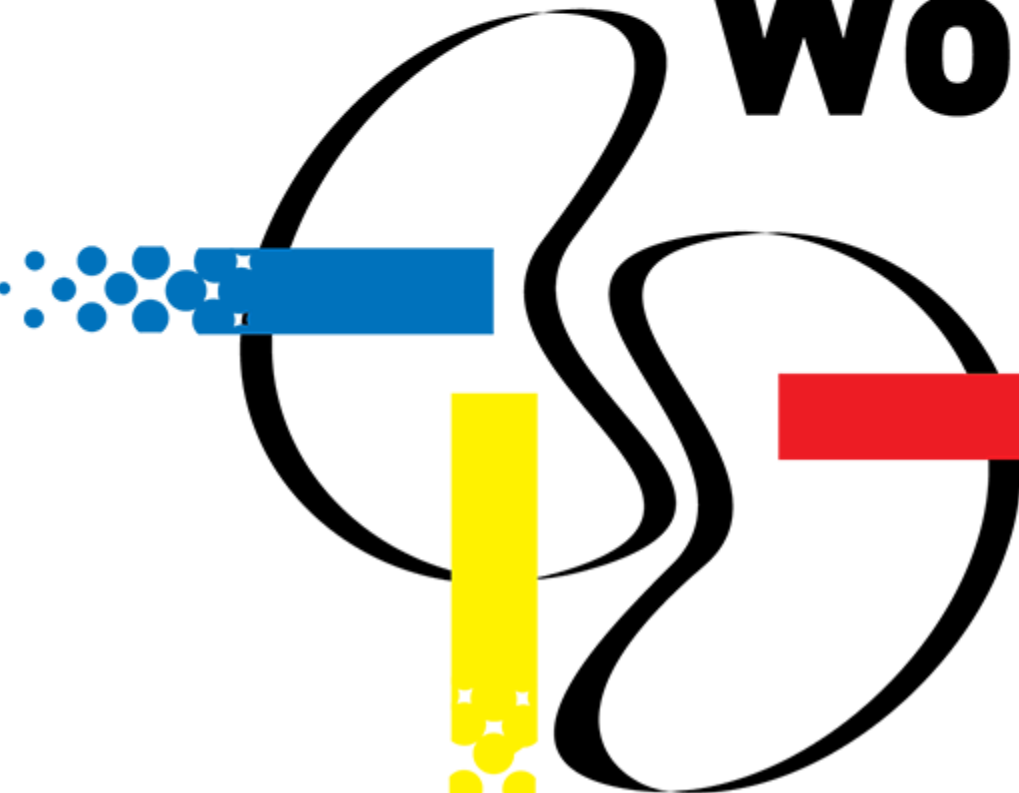

A circular graphic with a light blue background, filled with numerous small, stylized kidney icons in shades of blue and green. A red banner is overlaid on the top left of the circle.

**MARCH 12TH
2015**

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

A large, stylized graphic of a kidney, outlined in black. It features three vertical bars: a blue bar on the left, a yellow bar at the bottom, and a red bar on the right. Each bar has a dotted pattern of small circles extending from its ends.

World Kidney Day™

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

**Gelijke
gezondheidszorg
voor iedereen?**

The logo is circular with a pattern of blue and green kidney shapes. A white rectangular box is centered within the circle, containing the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" in bold, black, uppercase letters.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Ongelijkheid in de Vlaamse gezondheidszorg

Culturele barrières

Prof. Monique Elseviers
Universiteit Antwerpen

Levensverwachting voor een man van 25j

Hooggeschoold	80,0
Hoger middelbaar	77,5
Lager middelbaar	76,0
Lager onderwijs	74,0
Geen onderwijs	72,5

Voor ongeschoolden ging de levensverwachting er niet op vooruit in het afgelopen decennium

Enkele Belgische cijfers...

Gezonde levensverwachting voor een vrouw van 25j

Een hooggeschoold e heeft
nog 47 gezonde jaren te verwachten

Middelbaar onderwijs	5 jaar minder
Lager onderwijs	11 jaar minder
Geen onderwijs	18 jaar minder

*Voor alle groepen is de achterstand toegenomen
in het afgelopen decennium*

The logo is a circular emblem with a blue and green floral pattern. Inside the circle, the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in a bold, black, sans-serif font. The words "KIDNEY HEALTH" are on the top line and "FOR ALL" is on the bottom line.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Gezondheid voor iedereen?

- Ongelijkheid volgens scholingsgraad

Gezondheid volgens scholingsgraad

**Gezondheidsstatus : overzicht van ongelijkheden in gezondheid
België, Gezondheidsenquête 2008**

	<i>Geen lager</i>	<i>Lager sec</i>	<i>Hog sec</i>	<i>Hoger</i>	<i>OR(*)</i>	<i>RII(*)</i>
	%	%	%	%		
Slechte subjectieve gezondheid 	42,7	31,1	22,1	14,3	2,7	3,3
Chronische aandoeningen (algemeen) 	44,2	40,3	25,1	20,4	1,7	1,7
Hoge bloeddruk 	24,5	19,7	12,4	7,7	1,5	1,7
Artrose 	29,7	20,2	11,4	7,7	1,8	1,9
Diabetes 	9,9	5,4	3,0	1,6	2,9	4,7
Allergie 	9,3	12,3	10,8	15,9	0,6	0,6

Gezondheid volgens scholingsgraad

Gezondheidsstatus : overzicht van ongelijkheden in gezondheid België, Gezondheidsenquête 2008

		<i>Geen lager</i>	<i>Lager sec</i>	<i>Hog sec</i>	<i>Hoger</i>	<i>OR(*)</i>	<i>RII(*)</i>
		%	%	%	%		
Langdurige beperkingen	➔	34,2	28,0	15,4	11,4	2,1	2,5
Functionele beperkingen	➔	44,3	31,9	19,0	16,4	1,7	2,4
Pijn	➔	42,3	34,8	28,5	21,4	2,0	2,0
Psychisch onwelbevinden		29,4	26,7	24,7	25,5	1,3	1,1
Overgewicht		58,9	57,7	54,3	50,8	1,8	1,6
Zwaarlijvigheid	➔	19,2	19,9	14,5	9,1	2,3	3,7

Medische consumptie en scholingsgraad

De huisarts bereikt iedereen

De hoogst opgeleiden doen meer beroep op een specialist

Hoe hoger opgeleid, hoe meer een beroep gedaan wordt op een tandarts

Hoger opgeleiden doen beduidend meer beroep op een kinesitherapeut

Niet-conventionele geneeswijzen zijn populair bij hoger geschoolden

Lager opgeleiden richten zich relatief meer naar de dienst spoedgevallen

Bij lager opgeleiden kan een hoger percentage klassieke ziekenhuisopnames worden vastgesteld

Alle opleidingscategorieën gebruiken in dezelfde mate voorgeschreven geneesmiddelen

The logo is circular with a blue and green floral pattern. Inside the circle, the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in a bold, black, sans-serif font. The words "KIDNEY HEALTH" are on the top line and "FOR ALL" is on the bottom line.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Gezondheid voor iedereen?

- Ongelijkheid volgens scholingsgraad
- Ongelijkheid volgens socio-economische status

Gehanteerde begrippen

Social health gap

Social-economic gradient in health

Where people are in the social hierarchy affects the conditions in which they grow, learn, live, work and age, their vulnerability to ill health and the consequences of ill health.

WHO Determinants of Health

Gezondheidskloof bij moeder en kind

Internationale verschillen

Kindersterfte (voor de leeftijd van 2j):

- IJsland: $2/1000$
- Mozambique: $120/1000$

Kraamvrouw sterfte

- Zweden $1/17\ 400$
- Afghanistan $1/8$

Gezondheidskloof bij moeder en kind

The logo is circular with a pattern of blue and green kidney shapes. A white rectangular box is overlaid on the top left, containing the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" in bold, black, uppercase letters.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Ook op nationaal vlak speelt armoede een belangrijke rol in de gezondheid van moeder en kind

Leven in armoede geeft verhoogd risico op:

- Verlate start van prenatale consultaties
- Minder aantal prenatale consultaties
- Geringe deelname aan gezondheidsvoorlichting

- Verhoogd risico op vroeggeboorte
- Verlaagd geboortegewicht
- Verhoogde kans op verblijf op NICU

Gezondheidskloof bij moeder en kind

Bevallen in extreme armoede in Antwerpen...

*‘Vorige nacht is er bij ons weer zo’n vrouw bevallen...
De vrouw kwam al van ZH X ...
maar daar hadden ze haar geweigerd omdat ze geen
ziekteverzekering had en geen geld...
Ons ZH mag zo iemand niet weigeren maar
de directie wordt strenger...
We zijn verplicht zo iemand 4 uur na de bevalling
terug aan de deur te zetten...
Gelukkig was het nacht en hebben we haar toch nog
enkele uren langer kunnen houden...’*

Getuigenis NG, Vroedvrouw in Antwerpen

A circular logo with a blue and green patterned border. Inside the circle, the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in a bold, black, sans-serif font. The words "KIDNEY HEALTH" are on the top line and "FOR ALL" is on the bottom line.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Gezondheidskloof bij jongeren

Eur J Dermatol 2005; 15 (5): 387-92

The importance of socio-economic status and individual characteristics on the prevalence of head lice in schoolchildren

Sara WILLEMS^{1,*}

Hilde LAPEERE^{2,*}

Nele HAEDENS¹

Inge PASTEELS¹

Jean-Marie NAEYAERT²

Jan DE MAESENEER¹

Fam Community Health

Vol. 28, No. 2, pp. 168-175

© 2005 Lippincott Williams & Wilkins, Inc.

The Independent Impact of Household- and Neighborhood-based Social Determinants on Early Childhood Caries
A Cross-sectional Study of Inner-city Children

Sara Willems, MA; Jacques Vanobbergen, PhD; Luc Martens, PhD; Jan De Maeseneer, PhD

Gezondheidskloof bij volwassenen

Een lage socio-economische status gaat overwegend gepaard met een ongezondere levensstijl en een slechtere gezondheidsstatus...

Rookgedrag Mannen

	1997		2001		2004	
	%	95% BI	%	95% BI	%	95% BI
Lager onderwijs	38,2	(32,2 - 44,5)	33,2	(28,5 - 38,2)	38,1	(32,6 - 43,9)
Lager secundair	36,2	(31,2 - 41,5)	32,5	(28,5 - 36,8)	29,8	(25,1 - 35,0)
Hoger secundair	30,2	(25,9 - 34,8)	28,0	(24,4 - 31,9)	26,9	(23,2 - 30,8)
Hoger onderwijs	22,0	(17,9 - 26,7)	21,4	(18,2 - 25,1)	16,9	(13,9 - 20,3)

Rookgedrag Vrouwen

	1997		2001		2004	
	%	95% BI	%	95% BI	%	95% BI
Lager onderwijs	16,4	(12,7 - 21,0)	16,3	(13,2 - 20,0)	19,1	(15,3 - 23,6)
Lager secundair	18,1	(14,4 - 22,5)	19,4	(16,0 - 23,3)	22,4	(18,4 - 27,0)
Hoger secundair	14,5	(11,7 - 17,8)	14,7	(12,2 - 17,6)	15,9	(13,1 - 19,1)
Hoger onderwijs	9,9	(7,7 - 12,6)	11,3	(9,3 - 13,8)	9,9	(7,8 - 12,6)

The logo is a circular emblem with a blue and green floral pattern. Inside the circle, the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in a bold, black, sans-serif font. The words "KIDNEY HEALTH" are on the top line, and "FOR ALL" is on the bottom line.

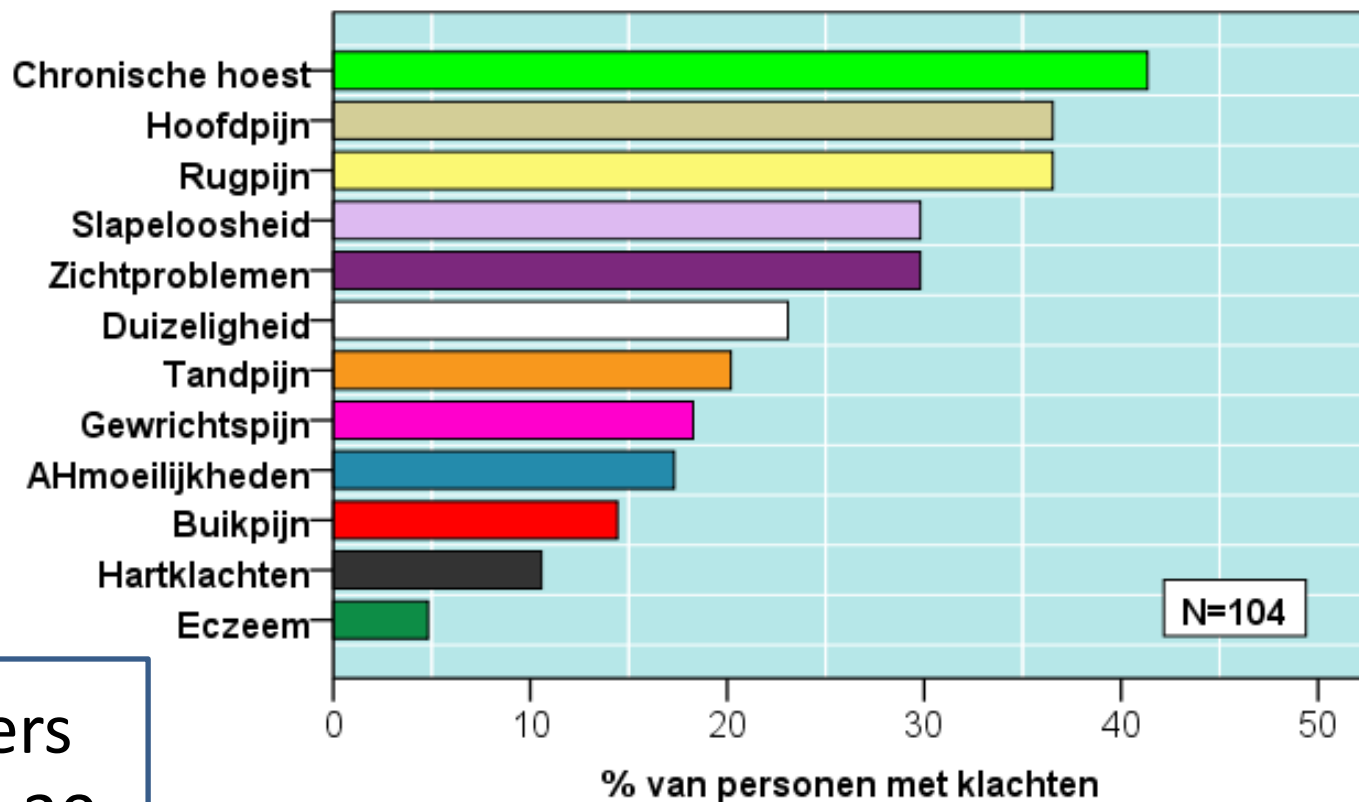
**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Gezondheid voor iedereen?

- Ongelijkheid volgens scholingsgraad
- Ongelijkheid volgens socio-economische status
- Ongelijkheid in specifieke minderheden

Gezondheidsklachten bij roma/sinti (minstens wekelijks)

83% rokers
31% BMI>30

The logo is a circular emblem with a blue and green floral pattern. Inside the circle, the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in a bold, black, sans-serif font. The words "KIDNEY HEALTH" are on the top line and "FOR ALL" is on the bottom line.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Gezondheid voor iedereen?

- Ongelijkheid volgens scholingsgraad
- Ongelijkheid volgens socio-economische status
- Ongelijkheid in specifieke minderheden
- Ongelijkheid in migrantenpopulatie

De gezondheid van allochtonen

Grote verschillen in gezondheidstoestand door

- Migratiegeschiedenis (economisch – vluchteling)
- Statuut (legaal – mensen zonder papieren)
- ‘Etnische’ gezondheid
- ‘Healthy migrants’ effect
- Levensstijl en voedingsgewoonten
- Economische positie
- Culturele factoren

	Belgen	GIS	EU zonder GIS	Turken en Marokkanen	Andere	P< Chi ²
1997-2001-2004 (alle individuen, N=12670)						
Aanwezigheid van één of meer langdurige ziektes, chronische condities of handicaps	22.73	24.69	23.20	14.94	15.49	***
Officieel erkende handicap	6.70	8.01	8.77	2.52	3.42	***
Jaarprevalentie van						
Allergie	12.95	13.01	11.93	5.23	11.83	***
Sinusitis	6.41	2.66	6.17	5.65	8.73	***
Hoge bloeddruk	10.93	14.14	11.18	2.78	7.96	***
Diabetes	2.29	1.91	3.55	5.31	1.78	***
Migraine	6.58	5.78	5.55	8.33	12.26	***
Rugproblemen	9.15	8.45	6.83	8.67	7.83	***
Arthrosis (gewrichtsslijtage)	12.22	15.25	16.27	6.10	7.09	***
Arthritis (gewrichtsontsteking)	5.33	4.67	7.97	1.20	4.71	***

Bron: Health Interview Survey 1997-2001-2004 (eigen berekeningen)

Gebruik van gezondheidszorg door allochtonen

In België heeft iedereen met een legaal verblijfsstatuut recht op een gelijke toegang tot de gezondheidszorg.

In de praktijk wordt toegang tot zorgaanbod bepaald door:

- Weet hebben van het zorgaanbod
- Een zorgvraag kunnen formuleren
- De financiële middelen hebben om de zorg te betalen

Gebruik van gezondheidszorg door allochtonen

	Belgen	GIS	EU zonder GIS	Turken en Marok- kanen	Andere	P<Chi ²
Huishoudens die het gebruik van gezondheidszorgen omwille van financiële redenen moest uitstellen	4.74	13.69	6.55	24.90	14.63	***
Gemiddeld aantal contacten met de dienst spoedgevallen per 100 personen en per jaar	17.93	16.23	16.15	21.70	28.00	**
In de afgelopen 12 maanden gevaccineerd tegen griep	20.89	15.29	16.54	11.00	8.97	***
In het afgelopen 2 jaar een mammografie laten uitvoeren	28.06	59.43	45.33	9.77	16.27	***

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Culturele verschillen & barrières

Culturele verschillen en gezondheid

**Culturele gebruiken en denkwijzen
maar ook religieuze systemen bepalen mee:**

- Hoe ziektebeelden worden gepercipieerd
- Of een situatie als normaal of pathologisch wordt gezien
- Welk ziektegedrag wordt gesteld
- Of men hulp zoekt
- Welke vorm van hulp men zoekt

HD patiënten: culturele verschillen in symptoombeschrijving

Table 2 Prevalence of symptoms

Symptom	American patients (N=75)	Italian patients (N=61)	P value
Decreased appetite	25	39	0.10
Numbness or tingling in feet	24	31	0.44
Feeling sad	24	51	0.001
Decreased interest in sex	24	82 ^a	<0.001
Lightheadedness or dizziness	23	25	0.84
Feeling anxious	23	49	0.002
Nausea	21	21	1.0
Headache	21	33	0.17
Restless legs	21	28	0.40
Feeling irritable	19	54	<0.001
Constipation	16	44	0.001
Difficulty concentrating	12	31	0.01
Vomiting	11	20	0.15
Feeling nervous	9	56	<0.001
Chest pain	7	7	1.0

The logo is circular with a pattern of blue and green kidney shapes. A white banner across the center contains the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" in bold, black, uppercase letters.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

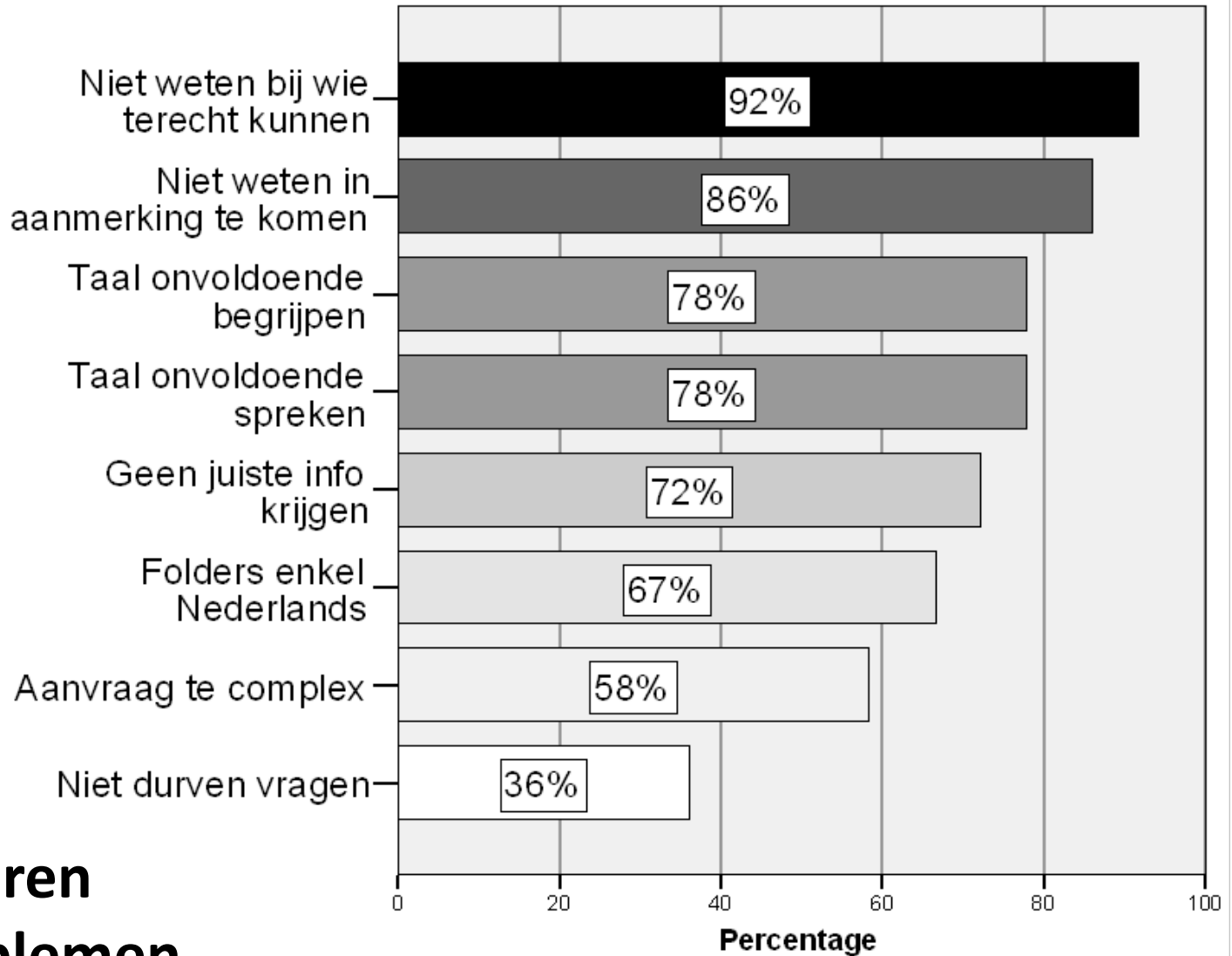
Culturele barrières en gezondheid

**Culturele gebruiken en denkwijzen
maar ook religieuze systemen bepalen mee
of er barrières bestaan
die de toegang tot de gezondheidszorg
en het gebruik van de gezondheidszorg
beperken of verhinderen**

Gebruik van WZC door migrantenpopulatie

	Provincie WEST-VLAANDEREN N=114	Provincie ANTWERPEN N=108	Provincie LIMBURG N=36
Bevraagde woon- en zorgcentra (n= 258)			
TOTAAL AANTAL OUDEREN OPGENOMEN IN WZC (n= 25.476)	Aantal N= 10.438	Aantal N= 11.741	Aantal N= 3.297
<u>OPGENOMEN ALLOCHTONE OUDEREN</u>	Aantal n/totale N	Aantal n/totale N	Aantal n/totale N
Niet-Belgische nationaliteit:	39/10.438	77/11.741	98/3.297
Marokkaanse origine/nationaliteit	0/39	2 /77	0/98
Turkse origine/nationaliteit	0/39	1 /77	5 /98
<u>WACHTLIJST ALLOCHTONE OUDEREN</u>	Aantal n/totale N	Aantal n/totale N	Aantal n/totale N
Marokkaanse origine	4 /10.438	2 /11.741	0/3.297
Turkse origine	1 /10.438	3 /11.741	4 /3.297
WZC= Woon- en zorgcentra			

Gebruik thuiszorgondersteuning door migrantenpopulatie

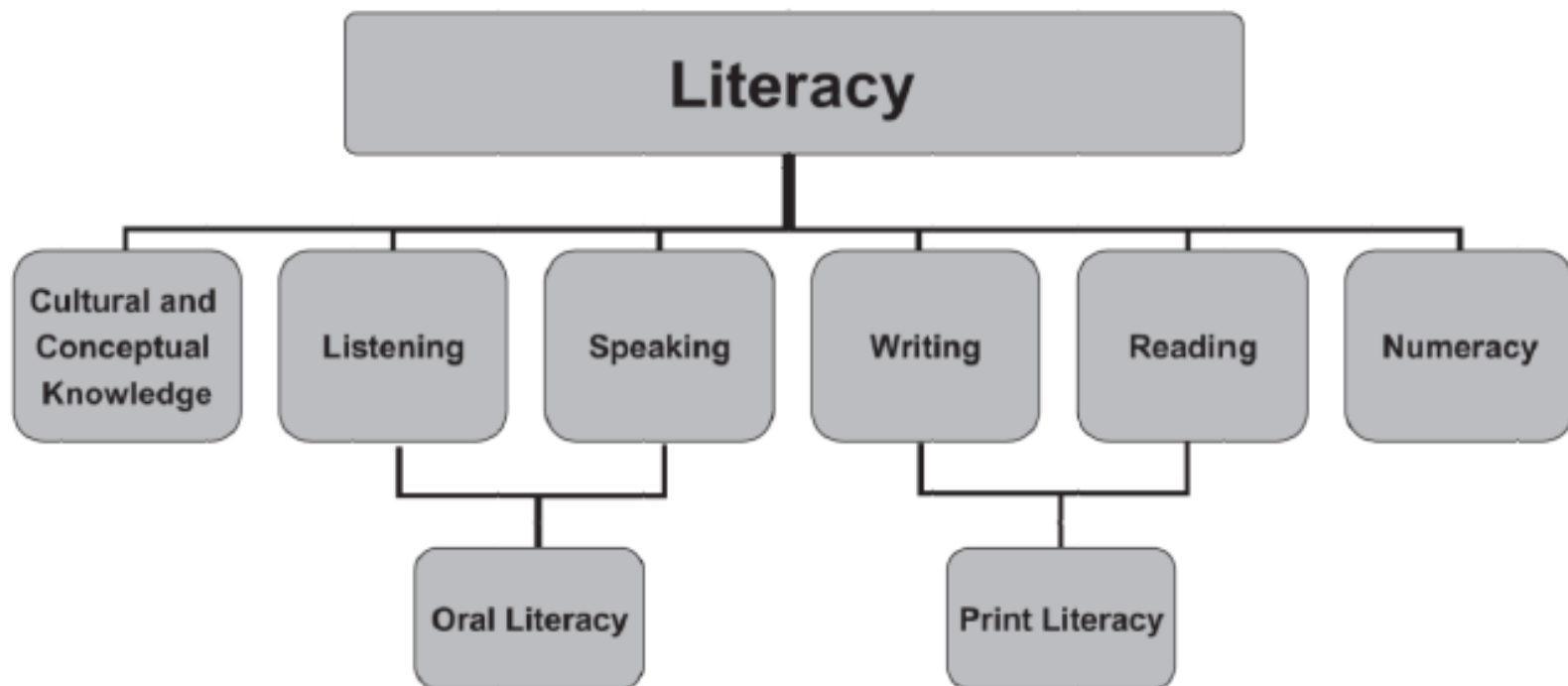
**Ervaren
problemen**

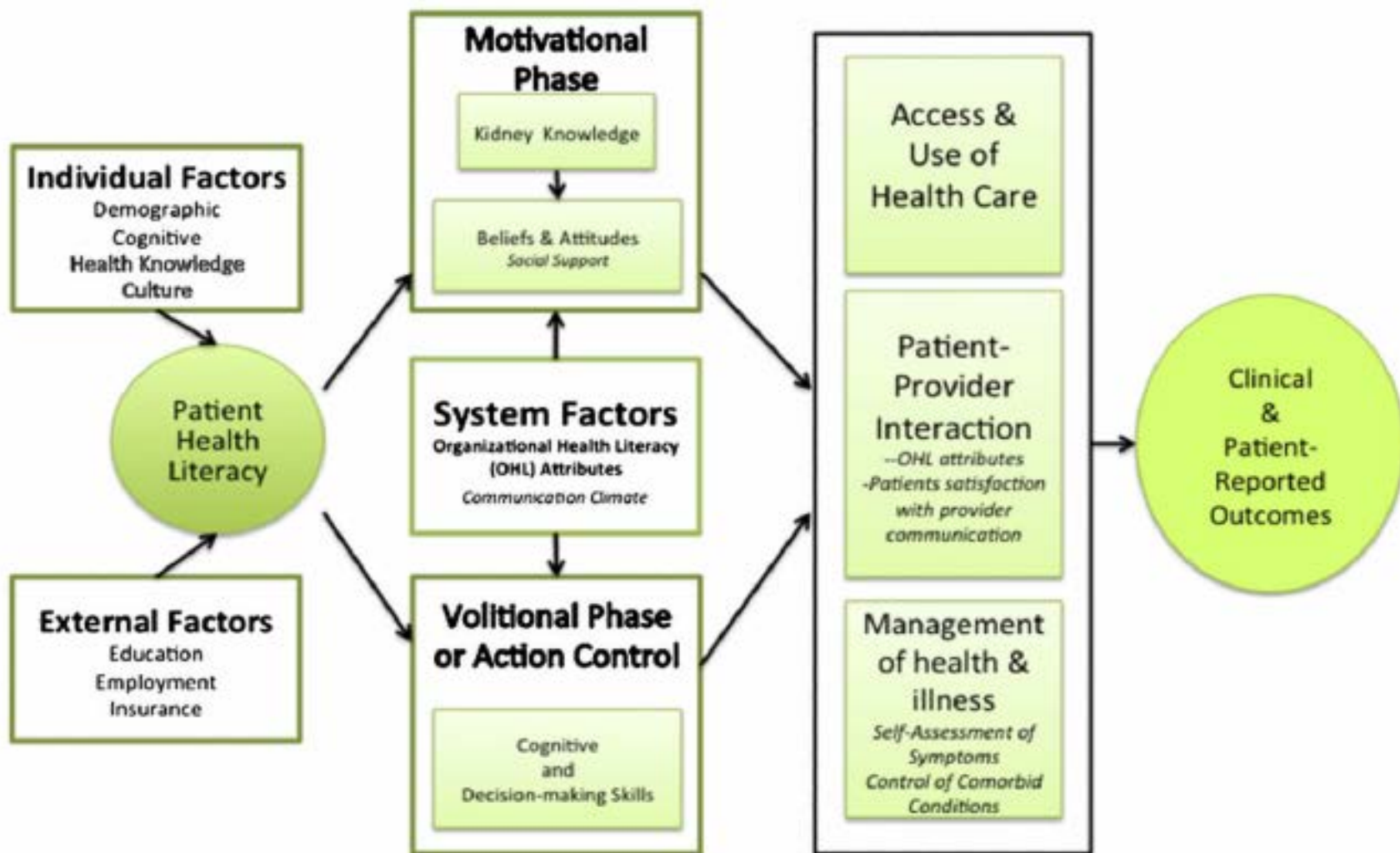
A circular logo with a blue and green floral pattern. The text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in bold, black, uppercase letters on a white background in the center.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Gezondheids ongeletterdheid (health illiteracy)

Gevolgen voor patiënten met chronisch nierlijden

Gezondheidsongeletterdheid kan leiden tot:

- Verminderde kennis
- Gedaalde therapietrouw
- Meer hospitalisaties
- Verhoogd risico op overlijden

Chronisch nierlijden en gezondheidsongeleterdheid

Kidney disease health literacy among new patients referred to a nephrology outpatient clinic

M. T. Burke,^{1,2} J. Kapojos,³ C. Sammartino⁴ and N. A. Gray^{5,6}

International Medicine Journal, 2014

The logo is circular with a blue and green pattern of kidney shapes. A white banner across the center contains the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" in bold, black, uppercase letters.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Chronisch nierlijden en gezondheidsongeleterdheid

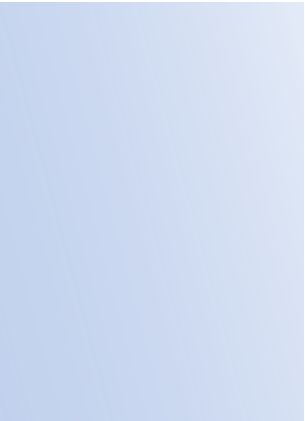
Nephrol Dial Transplant (2013) 28: 129–137

doi: 10.1093/ndt/gfs371

Advance Access publication 4 December 2012

Prevalence and associations of limited health literacy in chronic kidney disease: a systematic review

Simon D.S. Fraser¹, Paul J. Roderick¹, Marie Casey¹, Maarten W. Taal², Ho Ming Yuen¹
and Don Nutbeam³

The logo is circular with a decorative border of blue and green kidney shapes. Inside the circle, the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in a bold, black, sans-serif font.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Chronisch nierlijden en gezondheidsongeleterdheid

Health Literacy and Access to Kidney Transplantation

Vanessa Grubbs,* Steven E. Gregorich,^{††} Eliseo J. Perez-Stable,^{††} and Chi-yuan Hsu*

**Division of Nephrology, Department of Medicine, University of California, San Francisco, California; [†]Division of General Internal Medicine, Department of Medicine, University of California, San Francisco, California; and ^{††}Medical Effectiveness Research Center for Diverse Populations, University of California, San Francisco, California*

Clinical JASN, 2009

Chronisch nierlijden en gezondheidsongeleterdheid

CLINICAL EPIDEMIOLOGY

www.jasn.org

Low Health Literacy Associates with Increased Mortality in ESRD

Kerri L. Cavanaugh,^{*} Rebecca L. Wingard,[†] Raymond M. Hakim,^{*†} Svetlana Eden,[‡]
Ayumi Shintani,[‡] Kenneth A. Wallston,[§] Mary Margaret Huizinga,^{||} Tom A. Elasy,[¶]
Russell L. Rothman,^{¶**} and T. Alp Ikizler^{*}

^{*}Division of Nephrology, Department of Medicine, [†]Department of Biostatistics, [§]School of Nursing, [¶]Diabetes Research and Training Center, Department of Medicine, and ^{**}Division of General Internal Medicine & Pediatrics, Vanderbilt University Medical Center, Nashville, Tennessee; [‡]Fresenius Medical Care North America, Inc., Brentwood, Tennessee; and ^{||}Department of Medicine, Johns Hopkins University School of Medicine, Baltimore, Maryland

JASN, 2010

The logo is a circular emblem with a blue and green floral pattern. Inside the circle, the text "KIDNEY HEALTH FOR ALL" is written in a bold, black, sans-serif font. The words "KIDNEY HEALTH" are on the top line and "FOR ALL" is on the bottom line.

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

Culturele barrières & Gezondheidsongeleterdheid

Consequenties voor de praktijk

Consequenties voor de praktijk

- Vraag je je wel eens af of je patiënt wel kan lezen?
- Check je of je patiënt je uitleg begrepen heeft?
- Kan je ook gebruik maken van info in beeldmateriaal?
- Pas je je spreektaal aan indien nodig?
- Hoed je je om je communicatiestijl te wijzigen indien...
- Kan je gebruik maken van niet taalgebonden meetinstrumenten?
- Heb je oog voor mogelijke culturele en religieuze verschillen bij het bespreken van transplantatie, levenseinde planning...

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

- Gezondheidsongelijkheid bestaat, ook in Vlaanderen
- Ongelijkheid vindt zijn oorsprong in verschillen in opleiding, inkomen, origine en tal van andere verwante factoren
- Culturele barrières en gezondheidsongeletterdheid vormen belangrijke risico's op ongelijkheid in het gebruik van gezondheidszorg en de uiteindelijke gezondheid, ook op het gebied van nierlijden
- Dit heeft belangrijke consequenties om KIDNEY HEALTH FOR ALL te verwezenlijken

**KIDNEY HEALTH
FOR ALL**

**Gelijke
gezondheidszorg
voor iedereen!!!**